

Zgodovina

[Kronika PGD Stara Vrhnika](#)

Od nastanka Prostovoljnega gasilskega društva na Stari Vrhniki, ki se je zgodilo 31. maja 1908, je minilo že sto let. Tajnikom in zapisnikarjem društva gre zahvala za vestno zapisovanje dogajanja v društvu skozi vsa leta delovanja, saj si na podlagi teh zapisov danes zlahka ustvarimo vtis takratnega časa.

Na ustanovnem zboru je 26 izvršujočih članov izmed sebe izvolilo Ivana Meseca za prvega načelnika društva, ter sklenilo kupiti potrebno gasilsko opremo. S tem je bilo ustanovljeno eno izmed prvih gasilskih društev v občini Vrhnika. Vsaj dvajset let kasneje pa so se pričela ustanavljati gasilska društva tudi po sosednjih vaseh.

V prvih zapisih občnih zborov razberemo, da so na zemljišču, ki ga je daroval načelnik Ivan Mesec, gasilci postavili prvi dom za gasilsko orodje. To je bila mala hišica, ki pa so jo čez nekaj let dozidali in povečali. Gasilcem delovne vneme ni manjkalo in so s svojim zagnanim delom prispevali k postopnem razvoju gasilskega društva. Kmalu so razvili in slavnostno blagoslovili svoj gasilski prapor, društvo je pristopilo k električni zadrugi na Vrhniki, gasilci pa so prirejali gasilske vrtno veselice ter se tudi sami v velikem številu udeleževali raznih prireditev in bili priča pomembnim dogodkom. Med pomembnejšimi dogodki so zagotovo komemoracija za blagopokojnim Veličanstvom kraljem Aleksandrom I. ter odkritje spomenika pisatelju Ivanu Cankarju in spominske plošče na njegovi rojstni hiši na Vrhniki. Leta 1924 so za namen gasilske veselice izdali tudi list z imenom Podkuranski vestnik, ki pa je žal šel slabo v prodajo in je gasilce odvrnil od misli o morebitnih naslednjih izdajah.

Otvoritev in blagoslov prenovljenega gasilskega doma na Stari Vrhniki 4. maja 1930

Blagoslov gasilskega prapora 15. avgusta 1931

V teh mladih letih so bili starovrhniški gasilci tudi kulturno dejavni in so v letih od 1921 do 1933 prirejali komedije (A njega ni, Begunka, Koroški tihotapci, Kovačev študent, Maks v škripcih, Na sodnji dan, Veleturist, Za tretjo goro), tragedije (V valovih bolesti) operete (Študentje smo) in burke (Skopuh, Utopljenca), katere so v večini odigrali v vrhniškem Sokolskem in Rokodelskem

domu. Kulturno udejstvovanje pa je zahtevalo svoj davek in s časoma je gasilsko delo kazalo vedno manj napredka in vodstvo ni imelo več idej kako gasilsko delo ponovno prebuditi. Tudi gasilna oprema ni bila več v stanju kot včasih. Brizgalna je bila zastarela, cevi so pokale, moštvo pa tudi ni imelo nekega pretiranega veselja do gasilskega dela.

Slika je nastala dan po veselici pred »Žaklovim« vrtom. »Povžarske novice« 1922 leta opisujejo, da tega leta vrtna veselica gasilskega društva po svojih znamenitostih presegla vse dotedanje.

«Za tretjo goro» – igro iz trgovskega življenja v 5. dejanjih je uprizorilo društvo 10. februarja t.l. v Sokolski dvorani na Vrhniki, ponovilo pa 17. febr. v Rokodelskem domu na Vrhniki, katera je pod spretno režijo g. Janko Tišlerja (fotograf, rojen 1861, sedi peti v prvi vrsti) prav lepo izpadla. Partituro društvo rade volje posodi proti primerni odškodnini. (Podkuranski vestnik, 1924)

Leta 1938 je staro dolgoletno vodstvo zamenjalo novo, ki je napravilo nekaj odločilnih korakov, ki je delo društva ponovno spravilo v pogon. Društvo je namreč kupilo novo motorno gasilno črpalko ter prvi avtomobil za prevoz črpalke in moštva, kar je zopet privabilo v društvo tako stare kot tudi nove člane in veselje do gasilstva na vasi je ponovno zraslo. Vzpon je bil tako strm in mogočen, da se je društvo leta 1938 udeležilo Kongresa Gasilske zveze v Ljubljani in na tekmovanju zasedlo tretje mesto. Gasilci so natreniranost z velikim veseljem razkazovali tudi na požariščih, saj so ponekod prišli zadnji na požarišče, vendar so zavoljo odličnega rokovanja z opremo ter poznavanja gasilskega dela med prvimi oddali vodo. V tem času se je pojavil tudi prvi zametek prve pomoči v društvu – edini pomoč nudeči človek samarijan. To so bila leta, ko je srce utripalo, da je pokalo po šivih od vznemirjenja, energije in volje. Vse to veselje pa je na žalost prekinila vojna.

Po vojni so se gasilci ponovno zbrali in poskušali spraviti gasilsko društvo nazaj v zagon. Ta je bila težka. Italijan, ki je živel v gasilskem domu, je večino orodja in opreme med vojno razprodal, dom pa skoraj popolnoma razdejal. Le srčnost in vztrajnost gasilcev je počasi spravila stvari zopet nazaj na svoje mesto. Ker so bili gasilci hkrati tudi prebivalci Stare Vrhnike, se s svojim delom pomagali tudi pri razvoju vasi, kar je bilo gotovo razvidno na raznih delovnih akcijah. Leta 1954 je bil eden izmed pomembnejših podvigov tudi gradnja »Lope« – združnega doma na Stari Vrhniki. Gasilci se lahko pohvalijo tudi, da so bili na sprejemu indijskega predsednika Nehruja leta 1955. Zabeležena je tudi ena večjih poplav na Vrhniki, ki se je zgodila leta 1965, kjer so

starovrhniški gasilci pomagali s črpanjem vode iz hiš.

Člani PGD Stara Vrhnika z gasilskim avtomobilom znamke »Fiat«, kupljen od poklicnih Ljubljanskih gasilcev.

Vendar pa je bil povojni čas težak za vse, ne le za gasilce. Gasilska zveza in razni skladi v občini so s svojimi denarnimi prispevki pomagali ubraniti propad društva. Pa se tako ni godilo le gasilcem na Stari Vrhniki. Tudi ostala društva so bila v slabem stanju. Zanimiv je dogodek iz leta 1968. Gasilski avto je bil star in neuporaben. Aloščenkov Francelj je takrat že imel svoj osebni avto in je pristal na idejo, da v primeru akcije pridrvi z avtom do gasilskega doma, zapreže avtomobilsko prikolico z naloženo gasilno opremo in skupaj s člani odhiti na požarišče. Tako se je tega dne zgodilo, da se je Francelj ravno odpravil z avtom na Vrhniko, ko zagleda gost črn dim, ki se vali iz Sinje gorice. Takoj je obrnil vozilo, spotoma na domu pobral Toneta Homovca, s katerim sta potem skupaj v gasilskem domu priključila prikolico, nanjo naložila potrebno gasilno opremo in odhitela v Sinjo gorico. In prispela tja kot prva gasilca!

Časi zares niso bili rožnati. Tudi z avtomobili je bil cel križ. Avto je bil v garaži, vendar so se z njim večinoma ukvarjali mehaniki in serviserji. To je spet počasi načenjalo voljo do gasilskega dela in člani društva so raje počenjali kaj drugega, kot pa da bi se šli gasilce. Peščica članov pa je vztrajala in ni zavrgla tistega malo, kar je ostalo in bilo na voljo. Opremo in dom pa je vedno bolj načenjaj zob časa. Vendar pa se je v sedemdesetih letih povrnilo nekaj volje, saj se je pred gasilskim domom položil asfalt, gasilci so izdelali lesene mize in klopi, ki so še vedno uporabne na gasilskih veselicah, s pomočjo Gasilske zveze Vrhnika pa je društvo dobilo tudi novo motorno brizgalno Rosenbauer. V tem času pa se je pokazal še dodaten problem, oskrba z vodo. Obstoječa infrastruktura ni bila kos vse večji porabi vode, zato jo je v poletnih mesecih večkrat zmanjkalo. Gasilci so se proti temu borili tako, da so skrbeli za vodnjake in za dostop do vodnih zajetij na vasi. Vendar pa uporabe vode iz vodnjakov niso mogli kar prepovedati in jo hraniti za požarno vodo, saj je bila voda potrebna za gospodinjstva in napajanje živine in v sušnih mesecih je bilo res kar težko.

Vodstvo gasilskega društva je vseskozi poudarjalo, da je potrebno privabiti mladino, saj bo prišel dan, ko bodo morali za delo poprijeti drugi, mlajši. Vendar pa to ni bilo lahko. Nekaj pionirjev in mladincev se je včlanjevalo v društvo, toda velikega napredka s tem ni bilo zaznati. V

sedemdesetih letih se je stanje gasilskega doma že močno poslabšalo. Gasilci so se odločili, da se korenito lotijo popravila, kar pa je pomenilo tudi rušenje zgornjega dela doma. Požrtvovalno so nabirali prostovoljne prispevke in gradbeni material za obnovo. Vrsto let so se borili, da bi gasilskemu domu spet vrnilo prvotno podobo. In jim je uspelo. Sicer delno, vendar vspešno. Dom so pozidali, postavili novo streho, potem pa je delo zastalo. Po letu 1986 večjih aktivnosti gasilskega društva ni bilo več zaznati. Sem ter tja se je še kaj slišalo o gasilcih, drugače pa je vladalo mrtvilo.

Prve spodbudne novice se pojavijo leta 1992. V Lopi, kjer se je zbirala vaška mladina, je prišlo do pobude, da se nazaj obudi gasilsko društvo, da poprimejo za delo gasilcev mladi starovrhničani. Povžarji so izmed sebe izvolili Borisa Remžgarja za predsednika in Simona Bizjana za poveljnika. Vse je kazalo, da bo ideja o ponovni oživitvi društva uspela. Vendar pa je moralo preteči še nekaj časa, da se je prešlo od besed k dejanjem. Mladina je najprej odkrila, da imajo na vasi zapuščen gasilski dom, kjer so se pričeli zbirati ob večerih. S časoma pa so se pričeli spoznavati tudi z gasilsko opremo, ki je ležala vsepovprek. Le Rosenbauer-ca je pridno čakala na novi avtomobilski prikolici. Z živahnostjo v gasilskem domu se je začelo tudi gasilsko življenje. Bizjanov Marko je na vrhniški Gasilski zvezi predstavil nove perspektivne mlade člane in vodstvu naznanil novo dobo gasilstva na Stari Vrhniki. Na občnem zboru leta 1994 mlada generacija gasilcev tudi uradno prevzame krmilo društva v svoje roke.

Gasilska zveza je z veseljem spodbujala ponovni zagon gasilskega dela na Stari Vrhniki in je kmalu pomagala izvesti nakup TAM-čka, katerega so gasilci s skupnimi močmi predelali v prvo orodno vozilo. Pričeli so tudi z urejanjem in obnavljanjem notranjih prostorov gasilskega doma. Začeli so tam, kjer je pred leti delo končala prejšnja generacija. Ves svoj prosti čas so namenili obnovi doma. Delali so vse sobote, čez počitnice, zunaj je snežilo, za njih pa ni bilo zime. Delali so brezkompromisno in do konca. Dokončali so obnovitev doma in se pričeli izobraževati za izprašanega gasilca. V Podlipi so doživeli tudi pravi gasilski krst, saj so jih na mokri vaji podlipski gasilci dodobra ošpricali. Mladi gasilci so želeli na svojo prisotnost na gasilskem področju še dodatno opozoriti, zato so pod okriljem Gasilske zveze Vrhnika uspešno priredili nočno gasilsko vajo na Stari Vrhniki, kjer so bila udeležena vsa gasilska društva občine Vrhnika. Gasilska desetina se je tudi vneto pripravljala na gasilsko tekmovanje, ki se je leta 1995 odvijalo na Ulovki.

Leta so hitro minevala, fantje so odrasli in nastopil je čas odhoda k vojakom. Veliko se jih je odločilo za civilno službo vojaškega roka pri gasilcih v Sežani, kjer so si pridobili še dodatna znanja s področja tehničnega reševanja in prve pomoči. Ti tako imenovani »oporečniki« so kasneje postali tudi sestavni del občinske enote Civilne zaščite, nekateri pa so tudi člani državne ekipe Civilne zaščite za reševanje na vodi. V garaži gasilskega doma so se pojavljala vedno novejša in boljše vozila, od kombijev do terenskih vozil. Vseskozi pa so člani skrbeli za gasilski dom, ter ga že obnovljenega še dodatno pomladili z menjavo okenj, strešne kritine in vgradnjo novih garažnih vrat na električni pogon.

Gasilska slika članov PGD Stara Vrhnika leta 2000.

Hitro tehnično vozilo PGD Stara Vrhnika vsebuje opremo za gašenje z visokim tlakom, hidravlično orodje, naprave za razsvetljavo in opremo za nudenje prve pomoči.

Leta 2000 so člani PGD Stara Vrhnika povsem po naključju prišli v stik s poklicnimi gasilci iz Arizone, ki so bili na obisku v Sloveniji in katerim so prikazali nekaj praktičnih vaj. Navdušenje američanov je bilo nepopisno in med američani ter starovrhniki so se spletle odlične prijateljske vezi. Na povabilo gasilcev iz Arizone so se trije člani PGD Stara Vrhnika za mesec dni odpravili čez lužo, kjer so jih v mestu Green Vally gostili ameriški poklicni gasilci, s katerimi so preživljali delovne dni. To je bila odlična priložnost, saj so gasilci s tem prišli do obilo novih idej in nove vizije ter usmeritve društva.

Naslednji vrhunec, ki ga je društvo doseglo je bilo leta 2002, ko so v garaži parkirali Mercedes s povsem pravo gasilsko nadgradnjo. To ni le vozilo za prevoz orodja, temveč pravo hitro tehnično vozilo, za prevoz opreme za tehnično reševanje, nudenje prve pomoči ter gašenje z visokim tlakom. Vozilo so opremili ob pomoči Občine Vrhnika, Gasilske zveze Vrhnika in Civilne zaščite. V letu 2008 pa so k temu dodali še novega Transporterja, za prevoz opreme in moštva, vozilo pa vsebuje predvsem opremo za nudenje prve pomoči.

Nova oprema v društvu je tudi pravi magnet za privabljanje novih članov. Prihajati so pričeli novi člani tudi izven Stare Vrhnike: z Vrhnike, Verda, Borovnice, Logatca in Ljubljane. V društvo so vstopili tudi pionirji. Mešana struktura predstavlja še dodatno osvežitev in poživitev dela v društvu, starostna struktura društva pa je izredno mlada. Gotovo je PGD Stara Vrhnika po sestavi v celi Sloveniji eno najmlajših gasilskih društev.

Kot prisposoba na oživitev pozabljenega društva se člani tudi dejansko ukvarjajo z reševanjem življenj. Člani PGD Stara Vrhnika znajo nuditi prvo moč poškodovancem kot pravi strokovnjaki in profesionalci. Za to imajo na voljo najsodobnejšo opremo in potrebno znanje. Na tem področju sodelujejo z Zdravstvenim domom Vrhnika in Reševalno postajo Ljubljana. Tudi Gasilska brigada Ljubljana na terenu računa na pomoč Stare Vrhnike. Poleg tega pa so gasilci tudi jamarji in potapljači, ki s svojim delom še dodatno širijo področje dela društva.

Delo društva pa je pomembno tudi za celotno občino Vrhnika, saj skupaj s PGD Vrhnika in PGD

Verd tvorijo osrednje gasilsko društvo na Vrhniki, kar pomeni, da so sestavni del gasilskega jedra, na katerega lahko prebivalci občine Vrhnika računajo ob vsakem klicu na pomoč.

Prostega časa gasilci praktično nimajo. Ob vsakodnevni zaposlitvi in domačih opravilih se pogosto udeležujejo delovnih akcij na vasi ter sodelujejo na raznih prireditvah, kjer skrbijo za požarno varnost. Tudi sami vsako leto konec avgusta pripravijo gasilsko veselico, konec leta pa nabirajo prostovoljne prispevke z raznašanjem gasilskih koledarjev. Pohvalijo se lahko tudi z zglednim sodelovanjem z vaškim kulturnim društvom, športnim društvom ter Krajevno skupnostjo. S skupnim delom jim je skupaj uspelo po dolgih letih spet vrniti živahnost v srce Stare Vrhnike.

Ob praznovanju stoletnice društva so gasilci priredili slavnostno sejo 31. maja 2008, kjer so podelili odlikovanja in priznanja najvidnejšim in najzaslužnejšim članom društva, predvsem pa je bila deležna odlikovanj starejša generacija gasilcev, ki je leta 1994 predala delo mladim. Priredili so tudi gasilsko veselico z veliko gasilsko parado 30. avgusta 2008. Prireditve so s svojo prisotnostjo počastili tudi štirje ameriški gasilci, katere je društvo gostilo teden dni, ter jim razkazalo dobršen del Slovenije. V znak prijateljstva in povezanosti jim je na prireditvi župan občine Vrhnika dr. Marjan Rihar predal državno in občinsko zastavo. S temi nepozabnimi trenutki je bila obeležena okrogla obletnica obstoja društva.

Leta 2008 obnovljen gasilski dom na Stari Vrhniki.

Najnovejše vozilo PGD Stara Vrhnika je opremljeno z najsodobnejšo opremo za nudenje prve pomoči. V vozilu je nameščen tudi avtomatski defibrilator za masažo srca.

Na poti stoletja je društvo doživelo veliko lepega in preživelo tudi veliko težkih trenutkov. Vse preživete preizkušnje so le še dodatno okrepile zavest gasilcev, kar je dokaz, da člani Prostovoljnega gasilskega društva Stara Vrhnika niso pasivno spremljali dogodkov, temveč so z vso voljo in močjo, ki so jo premogli, držali društvo pokonci in prepričanje v uspeh ni zamrlo tudi takrat ne, ko je bilo videti, da je zgodba že končana. Samo srčna želja, dobri medsebojni odnosi in humani namen lahko obdržijo društvo tudi po stotih letih trdno povezano med seboj in dobro vgnezdено v domačem kraju. In na koncu zagotovo drži njihov rek: »Gasilstvo ni hobi!«

Roman PUST

UO PGD Stara Vrhnika

(Kronika društva je bila objavljena v Vrhnških razgledih, zborniku Vrhnškega muzejskega društva, letnik IX, leto 2008)

